

Divéky Adorján: *A Lengyelországnak elzálogosított 16 szepesi város visszacsatolása 1770-ben.* A Magyar Tudományos Akadémia Lévay-díjával jutalmazott pályamű. 8° 199 l. Budapest, 1929. Ranschburg Gusztáv bizománya.

A 16 szepesi városnak 1412-ben Zsigmond király uralkodása alatt történt elzálogosítása, Magyarországra nagyon sérelmes volt. Visszaszerzésük tehát ismételten napirendre került, de mindannyiszor eredmény nélkül.

Végül, az 1768-ban kitört orosz-török háborúval kapcsolatos bonyodalmak, meghozták a jó alkalmat a szepesi városok visszaszerzésére. Ugyanis keleten pestis tört ki, amelynek fenyegető behurcolása ellen, a bécsi kormány egészségügyi kordont létesített a magyar határ mentén, még pedig olyanformán, hogy az elzálogosított városok a kordonon innen maradtak.

Ezen a ponton kapcsolódik Divéky Adorján könyve a hadtörténelembé, mert az egészségügyi kordonhoz csakhamar katonai is járult, amelynek következése a szóbanforgó városok katonai megszállása lett.

Míg a bécsi és magyar hatóságok a határzár megszerzésével voltak elfoglalva, azalatt a Magyarországra menekült „bari konfederáltak”, 1769 március havában, Bierzýnski József vezete alatt a szepesi városokra törtek. Lubló várát elfoglalták s a szepesi sztarosztá — Herceg Poniatovski — tisztjeit a konfederációhoz való csatlakozásra kényszerítették. Az elzálogosított városokra sarcot róttak s megparancsolták, hogy az esedékes adót ne Poniatovskinak, hanem nekik fizessék.

Felsőbb parancsra, a Kis-Szebenben székelő Almásy Ignác tábornok szigorúan megtiltotta az elzálogosított városoknak, hogy a konfederáltaknak bármit is fizessenek. A városok a magyar csapatok védelme alatt csakugyan megtagadtak Bierzýnski párhíveitől minden pénz- és terménybeli beszolgáltatást. A konfederáltak különben se sokáig maradhattak Lublón, mert csakhamar orosz csapatok keltek át a szepesi határon, hogy a várat felmentsék. Granasztó mellett, tehát szepesi földön, harcra került a sor az oroszok és a konfederáltak között. Vesztesek az utóbbiak lettek s 40 halottat és számos sebesültet hagyva ott, Lengyelországba menekültek.

Ezek az események arra bírták Mária Teréziát, hogy a szepesi határon nyomban katonai kordont vonasson s véglegesen kitűzesse a császári sasokat.

1770 július 19-én kiadta a parancsot az udvari haditanács elnökének, Gróf Lacy tábornagynak, hogy a mellékelt térkép szerint nyomuljon tovább a császári sasokkal, még pedig úgy,

hogy a nowitargi, czorsztyni és szandeci sztarosztaságok déli része is a kordonba kapcsolódják. Parancsát azzal okolta meg, hogy, az oklevelek tanúsága szerint, valamikor ezek a területek is Magyarországhoz tartoztak. A kordonon álló csapatok parancsnoka Gróf Esterházy altábornagy lett.

Az új határvonallal bezárt terület hét várost és 96 lengyel községet foglalt magában s mintegy 16 mérföld hosszú és 3—5 mérföld széles volt.

1770 november 24-én a szandeci egész sztarosztaságot Magyarországhoz csatolták, úgy hogy az előbb említett 7 városon kívül 275 falu s mintegy 80 lengyel nemescsalád jutott a magyar korona 1772-ig tartott fennhatósága alá.

Ennek a város és értékes területnek Magyarországhoz történő csatolása nagy felháborodást és elkeseredést szült Lengyelországban. De mi sem mutatja jobban a hanyatló Lengyelország gyöngeségét, mint az, hogy egy erőtlen tiltakozáson kívül, semmi se történt a foglalás meggátlására.

A szepesi városok és a szandeci föld megszállását élénk figyelemmel kísérte az európai diplomácia, különösen pedig II. Frigyes porosz király és II. Katalin cárnő, akik a bécsi udvarnak ezt a lépését ürügyül használták fel arra, hogy Lengyelország feldarabolásának gondolatát felszínre vessék. Frigyes, míg egyrészt bízatta Mária Teréziát, hogy csak foglaljon el minél nagyobb lengyel területet, másrészt felhívta a cárnőt, hogy ők is hasítsanak ki maguknak egy-egy darabot Lengyelország testéből.

Divéky részletesen ismerteti ennek a kérdésnek külföldi irodalmát is és végül megállapítja, hogy Mária Terézia nem volt előidézője Lengyelország felosztásának, ellenben alkalmas ürügyet adott a másik két felosztó hatalomnak s elsősorban II. Frigyesnek, akinek diplomáciai munkáját ezzel jócskán megkönnyítette.

A bécsi kormány, a szepesi 16 város elfoglalásával, akaratlanul is siettetette Lengyelország szétDarabolását, anélkül, hogy tettének következményeit előre látta volna. Természetes, hogy csupán az elzalogosított városok visszacsatolása nem járt volna ilyen súlyos következményekkel, ha nem lett volna tiszta lengyel terület megszállásával is egybekötve.

Divéky nagyon alapos és mindvégig érdekes munkáját melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe.

—x—

Gottl Jenő és Mojzer László: *Hadseregünk ellátása a világháborúban.* (1914—1918.) II. kötet, Csáthy Ferenc egyetemi könyvkereskedése és irodalmi vállalat r.-t. Budapest, 1929.

A fentebbi mű első kötetének, mely tavaly jelent meg s a Balkán-hadszíntér eseményeit tárgyalta, méltó folytatása ez a II. kötet, mely a világháborúnak hadműveleti tekintetben legérdekesebb időszakáról — a mozgó harcok idejéről Galiciában — számol be.

A szerzők az általános helyzetet megadva, a gigantikus

küzdelmek sorozatából egyes érdekes részeket, a legjellegzetesebb hadműveleteket ragadják ki s azokat tárgyalják részletesen, különös súlyt vetve az anyagi szolgálat lebonyolítására. Hiszen a galíciai őszi hadjárat minden napja megérdemelné, hogy foglalkozzunk vele, mert habár látszólag ismétlésekbe bocsátkoznának is a szerzők, mégis joggal mondhatjuk, hogy ennek a periodusnak minden napja új meg új helyzet és új elhatározások elé állította a hadvezetőséget, különösen annak anyagi szolgálatával foglalkozó részét.

De mivel ilyen feldolgozás mellett köteteket kellett volna írni, a szerzők ezen hadjáratnak csak a legérdekesebb fázisait vették bonckésük alá, hogy az akkori tevékenységből, hibákból, mulasztásokból, téves felfogásokból *tanuljunk, s ne csak kritikáljunk!*

Az *oktató kritikára* szükségünk van, mert tudvalevőleg az emberek, még a művelt katonák is, egyik háborútól a másikig el szokták felejteni azokat a tapasztalatokat, melyekért nagyon drága leckepeznt fizettek. Ezért is örvendetes, hogy a munka megjelent s hogy különösen az anyagi szolgálat nagy nehézségeire mutat rá. A mű legérdekesebb fejezetei közé tartoznak azok, melyek 2. hadseregünkkel foglalkoznak.

Ezt a részleges mozgósítási tervvel a déli harctérre irányított hadsereget, a felvonulás közepette, az északi front keleti szárnyára kellett a megváltozott helyzet következtében dobni. Mivel azonban időközben egyes hadtestek mégis beavatkoztak a szerb harctéren, a kötelékek bizony megtépázva, anyagilag nem teljesen felszerelve, némelykor hiányosan érkeztek meg a galíciai hadszíntérre, ahol a csapatokat az események behatása folytán sokszor zászlóaljankint, ütegenkint kellett az ütközetbe dobni. Ezen hadtestek, hadosztályok vonatjai még úton voltak, de még a vasúti szállítás alatt is át kellett irányítani őket, mert időközben a hozzájuk tartozó csapatokat visszavonulásra kényszerítették az oroszok.

Mindenki, aki anyagi szolgálattal foglalkozott, tudja mit jelent egy vagy pláne több hadtestet egyszerre más csapatok rovására élelmezni, ezeket lövő- és más hadiszerekkel ellátni. Nagyon figyelemreméltóak azon intézkedések, melyek a 2. hadseregnek a Kövess-féle hadseregcsoporthoz utalt részeinek ellátásával foglalkoznak. A rögtönzések, kiegészítések egész láncolatával találkozunk, melyeket persze sokszor nem lehetett már símán végrehajtani, mert mire a parancs tetté változott volna, a hadihelyzet már is egészen más képet mutatott.

A szerzők főleg az anyagi szolgálat tekintetében is legfontosabb 2. hadsereggel foglalkoznak. Annak nemcsak az első felvonulását tárgyalva, hanem visszavonulását és ellentámadását is. A hadműveletek itt a lehető legkedvezőtlenebb földrajzi viszonyok között folytak le.

A mű tárgyalja felvonulásunkat Galiciában s a haditervet Oroszország ellen, valamint a hadtápfőparancsnokság intézkedéseit a hadműveletek megkezdéséig. Sajnos ezen nagyon érdekes témákat, melyek bővebb méltatást érdemelnek, a szerzők éppen csak érintik.

A II. fejezet az első támadó hadműveletekkel foglalkozik, a kraszniki, komarowi és leMBERGI I. csatával 1914 aug. 18-tól szept. 6-ig.

Nemcsak hadműveleti, de anyagi szempontból is érdekes az a megállapítás, hogy az I. hadseregnek az ütközetek megkezdése előtt sem volt már egyetlen használható repülőgépe sem. Ez a tény élénk fényt vet arra a szomorú jelenségre, hogy műszaki tekintetben mennyire el voltunk maradva már a hadjárat megkezdésekor is. A műszaki szolgálat különben régi hadseregiünknek mindig mostoha gyermeke volt.

A mű foglalkozik továbbá a várak és megerősített helyeknek (Krakkó, Przemysl, Lemberg, Jaroslau, Sienawa, Mikolajow, Halicz-Jesupol) felszerelésével, sajnos szintén csak nagy általánosságban. Találunk adatokat, miként használták fel a Visztulát, mint utánszállító vonalat.

A szerzők felemlítik, hogy a 2. hadsereg csapatai, melyek részben üres lépcsőkkel jöttek fel a Balkánról, az északi vasúti végállomásokon fölös számban találtak élelmi típus-vonatokat anélkül, hogy ezekhez hozzányúltak volna s így nem egyszer éheztek. (Ez ugyan a helytelen intézkedések és a hadtápparancsnokság hibája volt.)

Érdekes adatokat találunk Lemberg és Kelet-Galicia kiürítéséről és a vonatmozgásokról is. A szerzők felemlítik az anyagraktárak s a hadtápszolgálat működését; a lövészerpótlást, sajnos, csak melleleg érintik.

Külön fejezet foglalkozik a visszavonulással. A szerzők szerint az első támadó hadműveletek vesztesége: 522.000 ember, 110.000 ló, 216 löveg (179 táborigyű, 52 tarack, 5 nehéz tarack), 203 géppuska, 515 lövészeres kocsi, 6 futólagos táborigyű vasúti osztály, 7 hadosztály egészségügyi intézet, 12 táborigyű kórház, 5 mozgó tartalékkórház, 2 táborigyű gyengélkedőház, azonkívül igen sok lövő- és élelmiszer, több száz mozgókonyha, sok vonatjármű, műszaki és egyéb anyag volt. Lembergnél különben 55 db 50 tengelyes vasúti vonatot (mozdonnyal együtt) zsákmányoltak az oroszok és a Visztula flottila nagy része is elpusztult.

A hadvezetőségnek hamarosan sikerült az elveszett tűzéranyagot részben pótolni, amennyiben 11 tartaléküteget bocsátott rendelkezésre; a vártüzérségtől is vett el ütegeket, nehéz tarackokat stb. Szeptember végén a hiány már csak 8 táborigyű és 8 táborigyű tarack volt. A géppuskahiányon úgy segítettek, hogy a menetalakulatokhoz teljesen újonnan felállított osztagokat osztottak be. A lövészerpótlást eleinte a hátszágából, sőt még a tiroli és karintiai erődökből is szállították. Szept. 15—50. közt a hadiipar megfeszített munkával képes volt 251 lövészeres szállítmányt a hadsereg rendelkezésére bocsátani.

Az élelmi felszerelést 27 db XII. típusú és 16 db XIII. típusú¹ vonat elővonásával egészítették ki. Ezeknek szept. 50-ig

¹ A XII. típusú vonat (46 tengelyes, 272 tonna élelem) egy (2-hadosztályos) hadtest számára 2 napi „N” (szabványos, csak kenyér helyett $\frac{1}{3}$ adag liszt stb. készlettel és $\frac{1}{2}$ adag kétszersülttel) adagot hozott, míg a XIII. típusban egy 2-hadosztályos hadtest számára 2 napi „R” (tartalék) adagot és 400 mm. zabot találtunk.

kellett volna befutniok, de a vasúti torlódás miatt csak október 4-én, vagyis a hadműveletek megkezdése után érkeztek meg. A 4. hadsereg hiányzó élelmi oszlopait, melyek részben az oroszok kezére kerültek, a hadtestraktárok még eddig igénybe nem vett részeivel pótolták. De mindamelllett, hogy a hadseregkörletben élelem bőven állt rendelkezésre, a csapatok többször éheztek, aminek a hiányos intézkedésekben rejlett az oka.

Az elveszett ruházat, felszerelés pótlása már több gondot okozott. A tartalékkészleteket az új alakulásoknál használták fel, úgy hogy pl. 1914 szeptember végén a hadügyminiszteriumnak egyetlen köpeny sem állt már rendelkezésére.

Október elején kiadtak azonban a hadseregnek 50.000 drb sapkát, zubbonyt, nyakkendőt, 180.000 pár cipőt, 150.000 készlet fehérneműt, 34.000 sátorfelszerelést, 1.000.000 takarót és a téli övöszerek egy részét.

Ezen fejezet 5. része a támadó hadműveleteket tárgyalja a San-Visztula vonala ellen (1915 okt. 1—nov. 11-ig).

A munka felemlíti, hogy a hadtápfőparancsnokság a hadsereg hadtápparancsnokságokhoz kénytelen volt vezérkari tiszteket kiküldeni, hogy személyes érintkezés útján gyorsabban intézzék el az ügyeket. A nyilvántartás sok kívánni valót hagyott hátra. Pl. az 1. hadseregnél 2 lövészeres vonatot nem találtak meg s így a javadalmozás hiányzott stb. stb.

Mihelyt kiléptek a csapatok a támadás előrehatolása következtében a vasúti forgalom övéből, azonnal nehézségek merültek fel, melyeket a rossz utak stb. miatt az irányadó tényezők csak nehezen tudtak megszüntetni.

Október 12-én nyúltak hozzá Przemysl készleteihez, aminek aztán a vár itta meg a levét. Elvették minden hozzáférhető lövészerét, ellenben 16.000 sebesültet küldtek be a várba.

A 4. rész a Krakkó és Lodz elleni támadó hadműveleteket vázolja (1914 nov. 12—1915 jan. 5-ig).

Érdekesek a 2. hadsereg nagy vasúti szállítmányai, a Lengyelországba való hatolás következményeképen. Csak a csapatoknak 111 száztegelyes vonatra volt szükségük. Nov. 15-én rendelik meg az első páncélmozdonyokat (5 darabot), a Kárpátok védelmére. A hadtestraktárokat pedig, mint feleslegeseket, felosztatják.

A III. fejezet 1. része a 2. hadsereg hadtápparancsnokságának működését tárgyalja 1914. aug. 18—szept. 16-ig. A munka II. része Przemysl várának élelmezését ismerteti, sajnos, csak röviden, vázlatyszerűen. Az egyes fázisok drámai módon, szinte filmszerűen peregnék le az olvasó előtt.

A nagy utánjárást, tanulmányokat kívánó munka úttörőnek nevezhető. Annál is inkább hálásak lehetünk a szerzőknek, hogy magyar nyelven jelent meg ez a maga nemében egyedülálló mű, melynél csak azt tehetjük kifogás tárgyává, hogy nem foglalkozik bővebben, kimerítőbben a világháborúnak ezen igen érdekes fázisával és hogy nem tér ki az osztrák-magyar 4. hadsereg hadműveleteire is.

Suhay Imr2.

Gerbert Károly: *A kassai I. hadtest harcai 1914 augusztus 25—30.* A 4. hadsereg jobb szárnyának válsága a komarowi találkozó csatában. Harcászati tanulmány a középső és felső vezetés szempontjából. A Hadtörténelmi Levéltár kiadása. 138 nyolcadret oldal. 17 vázlattal.

A szerző már több dolgozatot írt, amelyek tárgyát a taktika és a stratégia köréből merítette. Mostani dolgozata alapos tanulmányozást, beható elmélyedést, éles megfigyelőképességet és a kemény kritikának helyénvaló alkalmazását mutatja. Sorai szinte ostorcsapásként hatnak az olvasóra, mert Gerbert nemcsak semmit sem szépít, hanem minden hadi és harc helyzetet, amelyekről megemlékezett, valóságosan szétboncoló megbírálás alá helyez. A szerző maga is így nyilatkozik arról, hogy miként kell az okfejtő stratégiai vagy taktikai dolgozatokat megírni: „... vonjuk le nyíltan és kíméletlenül a következtetést, mondjuk meg nézetünket kertelés és szépítés nélkül. Csak ezzel használunk magunknak és másoknak.”

Gerbert altábornagy érdekes hadi helyzetet választott tanulmánya számára. A VI. hadtest 1914 augusztus végi harcai valóban olyanok voltak, hogy a gondolkodó katona megdöbbenéssel torpan vissza az események olvasásakor. Ez a magyar seregtest csaknem egészen elvérzett, de különösen 15. hadosztálya igen súlyos veszteségeket szenvedett, mert a középső és felső vezetés hiányos volt, mert a vezetők a nagy hadjárat első heteiben tapasztalatlanok lévén, intézkedéseiket nem hozták összhangba az ellenség helyzetével és csapataink teljesítőképességével.

A VI. hadtest 1914 augusztus 24-én este a 4. hadsereg jobb szárnyán. Przemyslőlől északkeletre, Rawa-Ruska környékén állott. Innen kezdte meg előnyomulását a gyalog hadosztályoktól mintegy 50 km-re felvonult orosz erők ellen, északi irányban. Két nappal később a hadtest három hadosztálya — a 15., 27. és a 59. honvéd gyaloghadosztályok — egymással taktikai kapcsolatban már sikeresen üldözik az előlük visszamenő oroszokat, azonban a későbbi válságos helyzet előjelei már ekkor mutatkoznak, mert a jobb szárnyon harcoló 15. hadosztály jobb oldalában, sőt — a 6. és 10. lovashadosztállyal szemben — a 15. gyalog hadosztály hátában is, ellenség jelenik meg, amely elől a lovaság visszavonulni kényszerül. Ez a szinte lehetetlennek mondható helyzet még siralmasabbá változott 27-én, mert a 15. hadosztály a 27-iktől elszakadt és közvetlenül *mögötte* olyan ellenség erők jelentek meg, amelyek ellen a hadosztály csapatokat kényszerült küldeni, vagyis két front ellen küzdött. Augusztus 28-án korán reggel a 15. hadosztály kétségbeesett harcokat vív az oroszokkal; északi csoportja megkezdi menekülését, többi része pedig, teljesen összekevert kötelékekkel védekezik, ahogyan tud, az egyre növekvő ellenség ellen, arccal kelet és dél felé. Természetes, hogy a szerencsétlen seregtest egészen összeroncsolva került ki a súlyos harcokból; állományának 70%-át elvesztette, erkölcsi tekintetben a züllés szélére jutott, parancsnoka öngyilkosságot követett el, vezérkari főnöke pedig puskával a kezében a csapatok vonalában kereste a megváltó halált.

Gerbert altábornagy részletesen foglalkozik a 15. hadosztály szomorú küzdelmeivel. Ezek alkotják a mű legfontosabb anyagát, de a többi gyalog- és lovashadosztály működését is behatóan megvilágítja és kímélet nélkül ostorozza a vezetés hibáit. Mint a hibákat feltáró leszűrt igazságok csengenek fülünkbe a szerző következő sorai: „Előfordul-e valaha, hogy parancsnokok a néhány kilométerre lejátszódó eseményekről egyáltalán nem tudnak? Hogy nem ismerik a saját csapatuk helyzetét még akkor sem, ha az kézzelfoghatóan megállapítható? Hogy nincs összeköttetés közöttük még akkor sem, ha úgyszólván egy faluban éjjeleznek? Hogy a részleges balsiker erkölcsi kihatása az egész arcvonalat megbénítja? Hogy ellenőrizhetetlen, balga hírek kényszer és harc nélkül visszavonulásra vezetnek?”

Valóban a hibák hatalmas tömege mutatkozott a kassai hadtest vezetésében, 1914 augusztus vége felé. Tanuljon belőlük minden magyar katona.

Gabányi János.

Vitéz Bokor Ignác dr.: *A trencsényi csata* (1708 augusztus 5.) Megjelent a soproni Rákóczi Ferenc m. kir. reáliskolai nevelőintézet 1928/1929. évi „Értesítőjé”-ben és mint különnyomat, a pécsi Erzsébet m. kir. tudományegyetemi bölcsészeti fakultás értekezéseinek sorozatában. 50 oldal, 5 vázlattal. 1929.

II. Rákóczi Ferenc felkelésének katonai története, a kuruc hadjárat eseményeinek oknyomozó feltárása és katonai szempontok szerint való feldolgozása, olyan hálás, de eddig parlagon heverő talaj volt, amelynek megműveléséhez katonai szakíróink nem nagyon fogtak hozzá. Annál inkább örömmel kell üdvözlönnünk az ilyen monographiákat, mint amilyen Bokor most megjelent tanulmánya, mert a kuruc felkelésnek éppen azzal a csatájával foglalkozik részletesen, amely az egész felkelésnek fontos fordulópontja volt.

Ez a körülmény indította a M. Tud. Akadémiát is arra, hogy a trencsényi csata leírását tűzze ki az elmúlt évben pályatételül s amidőn a pályázat meddő maradt, azt újból meghirdesse, határidőül ez év szeptember végét jelölve meg, Bokor tanulmánya magán viseli a szorgalmas, nagy olvasottsággal és ügyszeretettel foglalkozó történetkutató bélyegét. Lelkiismeretes munkáján meglátszik, hogy a korszak összes eddig ismert forrásmunkáit áttanulmányozta. Azonban kár, hogy kevés forráskritikát gyakorol s hogy nem használta ki pl. Heister 2 eredeti harcjelentését, melyek a „Wienerisches Diarium” egykorú kötetében található és egy harmadik igen fontos pótjelentését 1708 október havából, mely a bécsi Kriegsarchivban van. Pedig úgy az Országos Levéltár Missilis leveleinek gyűjteményében, mint a Nemzeti Múzeum Thaly gyűjteményében, de legfőképpen a bécsi Kriegsarchiv „Hofkriegsrat” és „Feldakten Ungarn” iratkötegeiben ma már sok olyan rendkívül fontos okmány található, amelyeknek ismeretében a történetkutató a csata lefolyását más

szemmel látja, mint ha csupán Thaly kutatásai s az eddig már ismert irodalom nyomdokain halad.

Bokor műve elején ügyesen vázolja Rákóczi szabadságharcának okát, célját, a csata politikai és katonai előzményeit. Azután leírja a fejedelem seregének útját Egerből s a sziléziai betörés előkészítését. A csatában résztvevő csapatok létszámát, összetételét általában helyesen állapítja meg. Ismerteti azután a brezovai lármás haditanács következményeit, amelyek azt okozták, hogy a fejedelem — akarata ellenére — kénytelen volt Trencsén felé vonulni. A trencsényi csatához való felállást, valamint Heister tábornagy mozdulatait, két könnyen áttekinthető vázlaton szemlélteti. A küzdő feleknek Bokor szerint való felállításával azonban nem érthetünk teljesen egyet. Rákóczi csapatai semmi körülmények között sem állhattak összefüggő zárt vonalban (mint azt a 3. vázlat mutatja), mert ezt sem az akkori harcmodor, sem pedig a terep szakadozott volta nem engedhette meg. Szerinte Rákóczi Turnától délre, Hamritól nyugatra levő terepszakaszon helyezte el seregének zömét, holott Kolinovits egykorú krónikája, a csatában jelenlévő Ottlyk főudvarmester s más források tanúsága, sőt a fejedelem emlékiratai szerint is, a kuruc sereg zöme a Barátlehotáról Trencsén felé vezető út mentén állott s ennek a helynek közelében, a hamri erdő mellett, volt a küzdelem súlypontja. Heister, Bokor szerint, a Trencsén felé való elkanyarodás után visszafordulva, a kuruc sereget Turnán keresztül, az attól *nyugatra* eső terepszakaszon támadta meg. Ez sem valószínű, mert a visszakanyarodás idejében (reggel 8 órakor) Heister ezen a terepszakaszon már túlhaladt, s mind az ő két részletes harcjelentéséből, mind Pálffy bán jelentéséből is kitűnik, hogy Pálffy sikeres lovastámadása után, a harc súlypontja Turnától *délkeletre* feküdt.

Bokor szerint a császári jobbszárnyat Viard tábornok vezette. Viard augusztus 2-án este érkezett Trencsénbe, északnyugat felől. A csata Trencséntől délre játszódott le másnap reggel s egyetlenegy forrásmű vagy okmány (sem kuruc, sem császári) nem tesz említést arról, hogy Viard Trencsénből előretörve, a csatába avatkozott. Pedig ezt a fontos mozzanatot Heister két részletes jelentése és a többi egykorú leírás is feltétlenül feljegyezte volna.

A csatatér földrajzi ismertetésénél a szerző, nagyon helyesen, az Országos Levéltár egy régi — 1760—70. évekből — származó térképére támaszkodik. De van ennél egy sokkal megfelelőbb térkép, a bécsi Kriegsarchiv eredeti „Josephinische Aufnahme“ gyűjteményében 1782-ből. Ezen a térképen a csatában oly fontos szerepet játszott hamri erdő, valamint a mocsaras patakok is mind megtalálhatók, sőt a térkép rajzolója a szokásos jelzéssel és írással is megjelölte a csata helyét.

A küzdelem lefolyását s a fejedelem balesetét, a szerző nagyon gördülékenyen írja le és helyesen állapítja meg, hogy a csata déli egy óra körül már véget ért. A veszteségekről szóló adatok helyesek, úgyszintén a csatavesztés okaival foglalkozó megállapítások is. Ennél a fejezetnél igen érdekesen fejtegeti a kuruc tisztikar és legénység viszonyait, a vezetők katonai érté-

két és a csapatok harc készségét. Thaly nyomán ő is Ocskayt tartja a csatavesztés egyik okozójának. A történetírás mai szemüvegével nézve már tudjuk, hogy célszerű Thaly megállapításait több oldalról is megvilágítani. Az való, hogy Ocskay ebben az időben már kész volt az átpártolásra, de a csatavesztést nem okozhatta. Ő a csata közvetlen előzményeiről és magáról a küzdelemlről sem tudhatott semmit és helyzeténél fogva sem avatkozhatott volna a küzdelemben. Ezt Bokor is megállapítja, de hogy a brigadéros szánt szándékkal osztotta volna széjjel csapatait csupán azért, hogy ellentámadást ne indíthasson s az elleniséget fel ne tartóztathassa — határozottan nem állíthatjuk. Feladata az volt, hogy a császári sereg mozdulatait figyelje és összeköttetést tartson Bottyán tábornok csapataival. Ennek nem felelhetett volna meg, ha csapatait egy helyben vonja össze. De még így sem sikerülhetett volna neki a teljesen felbomlott kuruc sereget azon a szakadozott, erdős terepen visszavonulásában megállítani.

Bokor a csata leírása után röviden ismerteti annak politikai következményeit, amelyek feltartóztathatatlanul vittek a szatmári kibékülés felé. Munkájának „Utóhangjában“ igen találó észrevételeket olvasunk a kuruc sereg lovasságának és gyalogságának szelleméről. Rámutat arra a hibára is, hogy a kuruc vezérek csak a lovasságot szerették s a sokkal nagyobb harcértékű gyalogságot nem alkalmazták megfelelő módon.

Bokor tanulmánya elejétől végéig élvezetes olvasmány és hadtörténelmi szakirodalmunk számottevő gyarapodását jelenti.

M. Á.

Dr. Kolosy Lajos: *A nagykunsági brigadéros.* Nagy 8° 15 l. Kunhegyes, 1928. Balla Sándor könyvnyomdája. Ára 1 Pengő.

Már többször hangoztattuk, milyen kár, hogy régi híres katonáink emlékét nem örökítjük meg, hanem nyomtalanul engedjük kiveszni a köztudatból. Örömmel üdvözljük tehát a szerző vállalkozását, aki Szoboszlói Báró Mészáros János altábornagy alakját igyekszik a feledés ködéből kiragadni.

Kolosy, a m. kir. Hadtörténelmi Levéltárban is végzett kutatásai alapján megállapítja, hogy Mészáros János Kunhegyesen született, a mostani Lehel-utcában, 1737-ben.

1756-ban, amikor kitört a hétéves háború, beállott közhuszárnak a „Baranyay“ (később cs. és kir. 8. sz.) huszárezredbe, s fokról-fokra főhadnagyi rangra jutott.

A bajor örökösödési háborúban már mint alezredes vett részt s az 1778 november 9-én vívott weissbachi ütközetben kiűntette magát. 1784-ben az 1. huszárezred parancsnoka lett s Foksani mellett tanúsított hősies viselkedése jutalmául, tábornokká lépett elő.

1792-ben, már mint altábornagy, az 1. dzsidásezred, majd 1797-ben a 10. huszárezred tulajdonosa lett.

Mészáros haditetteinek fénykora a francia forradalmi és

napoleoni háborúk ideje volt, mert 1795-ban a Mária Terézia-rend lovagkeresztjét, 1795-ben pedig ugyanannak középkeresztjét kapta. Az előbbi Weissenburgnál, az utóbbit több helyen, de különösen Kaiserslauternnél kitűnt vitézsége jutalmául.

1796-ban súlyosan megsebesült s ennek következtében kénytelen volt a katonai szolgálattól megválni. Azonban a magyar nemesinsurrectionnak 1797-ben és 1800-ban történt megszervezésekor, az egyik insurgens-kerület parancsnoka, vagyis — mint akkor mondták — Districtualis Generalis lett.

Nyugalomba vonulván, szatmármegyei (csomaközi) birtokán telepedett le. Itt is halt meg 1801 október 2-án s a református templom sírboltjába temették el.

Diószeghy Máriaival kötött házasságából csupán egy leány — Johanna — származott, aki gróf Teleky Lászlóhoz ment feleségül.

A szerzőnek igaza van: Mészáros János a XVIII. századnak egyik kiváló magyar katonája volt. Megérdemli, hogy ne a hálatlanul elfelejtett hősök számát szaporítsa.

—y.

Ludovikás Levente. *A m. kir. honvéd Ludovika Akadémia Leventekörének folyóirata. VIII. évfolyam. 1929 június.*

A Ludovikás Leventekör folyóiratának 1929 június havi füzeté, mint a mult években, úgy a folyó esztendőben is, olyan szép és változatos tartalommal jelent meg, hogy bárki, ha áttanulmányozza azt, de különösen a Leventekör 1928—29. évi munkásságáról összeállított jelentést, nem zárkozhatik el annak nyílt elismerése elől, hogy a kör valóban eredményesen működött. Elismerés illeti meg ezért elsősorban azokat, akik irányítják a kör működését, nem kevésbé azonban azokat a fiatal bajtársainkat, akik az eredmény elérésében közreműködtek.

Ennek a szépen szerkesztett folyóiratszámnak melléklete a „*Hadak útján*” című füzet, mely a Ludovika Akadémia tisztánárainak hadiélményeit tartalmazza, az 1914—18. évi világháborúból.

Szinay Bélának. a m. kir. Ludovika Akadémia parancsnokának előszavában, az a világháborút végigküzdött és legváltozatosabb viszonyok között harcolt ízig-vérig katona és előljáró szóval meg, aki minden szavával arra igyekszik, hogy növendékeinek szívében felkeltse a pályájuk nemes céljai iránti fogékony-ságot.

Marschalkó Kornél „A Monte Corno körüli harcok 1918 május havában.”

A Monte Corno — Rovereto-tól délkeletre — egy sok hónapon át a tábori erődítés minden rendelkezésre álló eszközével kiépített, részben sziklába robbantott üreges támaszpont volt, amely uralkodott az előtte levő olasz állásokon. Ezt az erős támaszpontot az ellenség 1918 május 10-én, röviddel azután, hogy annak őrségét a még nem eléggé fegyelmezett és rendezett cseh

legénységű 111/7. gyalogszázad vette át, egy jól előkészített támadással meglepetésszerűen elfoglalta.

A századparancsnok, mikor a rajtaütésről értesült, a maga körül összeszedett néhány emberrel kétszer hajtott végre ellenlökést, de sikertelenül. — A támaszpont fontossága következtében, az 56. lövész hadosztály parancsnokságának rendeletére, a 112. lövészdandár a Mga Cheserlen összegyűjtött erőkkel, május 11-én az esti órákban tervszerű támadással igyekezett a benyomult ellenséget kikergetni. Bár a csapatok igen hősiesen támadtak és a Monte Corno csúcsára is felhatoltak, a földalatti erődítést nem tudták visszavenni, mivel annak bejáratait az időközben megerősödött ellenség eltörleszolta vagy betemette. Nem sikerült azonban a május 17-én elég nagy felkészültséggel végrehajtott támadás sem. A Monte Corno mindvégig az olaszok kezén maradt.

Friedrich Alfréd: „Részletek háborús naplóból (A cebróvi csata 1915, IX. 12—16.).”

A volt eperjesi 67. gyalogezred 7. századának hősi magatartását írja le a szerző. A század több napon keresztül olyan macacsul és haláltmegvetően védekezett állásában, hogy a túlerőben levő és embereit kíméletlenül a halálba kergető ellenség nem tudta kiszélesíteni azt a rést, amit a szomszéd védőszakaszon ütött. Ez a kitartás nagy mértékben elősegítette később végrehajtott ellentámadásaink sikerét. A leírás igen szemléltetővé teszi a harcok borzalmas lefolyását és tiszteletet ébreszt a magyar katona hősiessége iránt.

Dipold Miklós: „Járőrlovaglás.”

1914 augusztus 24-én a volt 4. honvéd huszárezred 6. századának egy tiszti járőrét hírszerzés céljából, Jaworówtól az ország határáig — tehát nagy távolságra — igazították el, anélkül, azonban, hogy saját erőikről tájékoztatást nyert volna. A járőr teljesen tájékozatlanul bolyongott 2 napon át. Az eligazítás hiányossága következtében azonban kevés haszonnal, de óriási kerülővel, elcsigázva tudott csak csapattestéhez bevonulni.

Puy Jenő: „Segíts magadon, az Isten is megsegít.”

A szerző, a volt cs. és kir. 159. közös gyalogezred 6. századának parancsnoka, leírja századának harcát a Montellon, 1918 június 19-én. A század ekkor, az előző harcok folytán, mindössze 2 tiszt és 70 ember erősségű volt. Tartalék, lövészer és élelempótlás hiányzott, az ellenség pedig mindinkább megerősödött, ennél fogva a csapatok felsőbb parancsra a további előnyomulást beszüntették. A 6. századnak a Treviso felé vezető műutat kellett elzárnia. Ebben a helyzetben — június 19-én — az ellenség nagy erővel megtámadta a századot. Ezt a támadást Puy százada nemcsak hogy saját erejével visszaverte, hanem a visszafutó ellenséget üldözve, 2 tisztet, 300 embert elfogott, azonkívül 8 géppuskát és rengeteg lövészerzert zsákmányolt.

Rabács István: „A volt 57/4. honvéd tábori tarackos üteg szereplése a lucki (olykai) áttörés első napján (1916 június 5.).”

A leírt harci esemény szép példáját mutatja az ellenséges tűzben a végső percekig kitartó, bátor csapatnak, amely meg-

menti a reábízott üteget, pedig az előljáró dandárparancsnokság már elveszettnek tekintette azt.

A 57/4. honvéd tábori tarackos üteg ezt az emlékezetes szép harcot 1916 június 5-én a Lucktól Rovno felé vezető műúttól délre vívta meg. Az itt lefolyt ütközetben az üteg a 57. honvéd hadosztály vonala ellen intézett orosz támadások visszaverését segítette elő. Az ellenség azonban a szomszédos 2. gyaloghadosztállynál betört, minek következtében a 57. hadosztály gyalogsága is visszavonulni kényszerült. Az üteg ennek folytán a két ellenséges vonal között maradt, de nem hagyta el ekkor sem a helyét s a tüzelést az utolsó lövésig folytatta. Itt is beigazolódott az, hogy a bátrakat a szerencse is segíti, mert a bekövetkező éj leple alatt, a heves ellenséges tüzelés dacára is sikerült az egész üteget megmenteni.

Nagy Géza: „Az 1918 júniusban megvívott montelloi csata, ahogyan én átéltem.“

A szerző, mint a 2/17. árkászszázad parancsnoka vette ki részét abból az emberfeletti küzdelemből, melyet a megáradt Piaven átkelő csapataink vívtak a szerencsétlenül végződött csatában. Az előkészületek vázolósa után Nagy Géza leírja azt a munkát, amit az árkászok végeztek a támadó csapatok átszállítása, a hidak verése és végül a visszavonulás lehetővé tétele körül. Éjjel-nappal ellenséges tűzben, repülők támadása ellenére, halálos gázban, súlyos veszteséget szenvedve, írták be nevüket a többi fegyvernemmel egyetemben a történelembe. Tették mind ezt pihenés nélkül, ösztönözve a magyar katona becsületétől. Magyarok voltak!

Pozder Károly: „Naplórészletek a nagyháborúból.“

A szerző érdekesen megírva közöl különböző időszakokból való eseményeket, melyek részben csendes, harc nélküli, részben pedig nehéz küzdelmes napokban történtek. A leírt eseményeket Pozder százados a bukovinai fronton 1917 tavaszán és nyarán élte át, eleinte a német Karpathen-Korps, később pedig a saját hadosztálya kötelékében. Részletesebben tárgyalja a Solka-major elleni támadást, amikor százada 400 lépésről rohanta meg a majort.

Rapaics Dezső: „A 64. honvéd híradószázad működése az 1918 június 15-én megkezdett piavei támadás alatt.“

Rapaics őrnagy emléket állít azoknak a hősöknek, akik nem közvetlenül fegyverrel a kezükben viaskodtak az ellenséggel, hanem a küzdő csapatok háta megett dacolva az ellenség tüzével, a természet által előidézett akadályokkal, de a halállal is, 8 napon át lehetővé tették azt, hogy a híradás a Piave mindkét partján kifogástalanul működött. A híradók munkájának leírását több részletes vázlat teszi szemléltetővé. — A néma hősök munkáját méltányolta az előljáró parancsnok, mert összesen 209 vitézségi érmet osztott ki közöttük.

Rózsás József: „Kis emberek — nagy hősök.“

Az igen értékes füzetnek méltó befejezéseként, Rózsás százados beszél el 3 kis eseményt háborús élményeiből. Mindahárom

elbeszélés megkapóan jellemzi a benne szereplő kis emberek nagy hősiességét és a magyar katonának nemcsak vitéz, de hű és ragaszkodó voltát is.

Sz.

Friedrich von Cochenhausen: *Gneisenau*. Mit 2 Bildnissen und 31 Textskizzen. Verlag von E. S. Mittler & Sohn, Berlin 1929. Ára: 6 Márka, kötve: 7.50 Márka.

Gneisenauról sokat írtak, de tulajdonképpen helyesen nem jellemezte őt senki, hadműveleteit, tudását, vezetői képességeit nem méltányolták eléggé és helyesen. Cochenhausen először is hősenek jellemét ismerteti kimerítően; sok mindent logikusan megmagyaráz, ami eddig rejtélyes, idegen, majdnem kalandor-szerűnek tűnt fel.

Gneisenau ifjúsága regényes, változatos; magyar ezredben, a Wurmser-huszároknál is szolgált; részt vett a bajor örökösödési háborúban, majd egy kis államocska, Ansbach, szolgálatába lép, onnan alig hogy alhadnagy lett, az angolok szolgálatába szegődik s az angol zászlóért küzd Washington ellen Amerikában. Egy év múlva azonban már visszatér és a poroszoknál vállal szolgálatot. A vezérkar helyett azonban a 15. Füselier-zászlóaljhoz kerül Loisenbergbe, 1806-ig, vagyis 20 éven át élt e kis porosz városkában és 46 éves korában mint századparancsnok vonul a háborúba. Véletlenül kerül az ismeretlen gyalogskapitány egy magasabb parancsnokság vezérkarába; most fedezik fel, innen kezdődik gyorsan felfelé ívelő pályája.

Gneisenau azonban nemcsak kiváló katona volt, hanem átlagon felüli ismeretekkel rendelkezett az irodalom, festészet és a zene terén és az erős lelkű férfi egyéniségének nagy volt a varázsa. Ezt különösen akkor bizonyította be, midőn Kolberg várának parancsnokságát vette át. Néhány héten belül a deprimált, menekülő- és ujoncokból alakult helyőrséget teljesen megváltoztatta, egyéniségének ereje által kiváló elite csapatokat alkotván belőlük.

A könyv legérdekesebb, egyúttal legterjedelmesebb része az, mely Gneisenaut mint Napoleon ellenfelét jellemzi. Cochenhausen kiemeli Gneisenau államférfiúi képességeit is, katonai kiválóságai mellett.

A szerző érdeme, hogy művében annak a „nagy kor“-nak, melyben Gneisenau élt, az igazi képét mutatja s híven jellemzi az akkor szerepet vivő embereket, kiket a kor szelleme tett nagy férfiakká. A könyv hazafias, de kellemesen olvasható munka. Nemcsak mint történelmi mű becses a katona számára, de minden iskolában alkalmazható volna tankönyv gyanánt.

Suhay Imre.

XXX. ÉVFOLYAM.

HADTÖRTÉNELMI
KÖZLEMÉNYEK

ÉVNEGYEDES FOLYÓIRAT

A MAGYAR
HADI TÖRTÉNETIRÁS FEJLESZTÉSÉRE

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
HADTÖRTÉNELMI BIZOTTSAGÁNAK ÉS
A M. KIR. HADTÖRTÉNELMI LEVÉLTÁRNAK
MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTI

GYALÓKAY JENŐ

I. FÜZET.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
BUDAPEST, 1929.

TARTALOM

	Lap
<i>Jurkovich Emil</i> : Zólyomlipese várának és uradalmának története (1. közlemény)	1
<i>Dr. Miklóssy Zoltán</i> : A nagyemőkei palánk	55
<i>Follajtár József</i> : Oeskey Gáspár, Pozsony város főkapitánya 1621-ben	54
<i>Németh József</i> : A cs. és kir. 2. hegyidandár átkelése az Albán-Alpokon, 1916 februárius havában	59

Tárca

<i>Kovács József</i> : Emlékeim a világháborúból. Rawaruskánál	85
--	----

Hadtörténelmi Okmánytár

<i>Báró Mednyánszky Cézár</i> , az 1848—49-i magyar hadsereg főpapjának emlékezései a szabadságharcról. (1. közlemény.) Közli: <i>Dr. Óvári-Avary Károly</i>	96
--	----

Hadtörténelmi Irodalom

<i>József kir. herceg</i> : A világháború, amilyennek én láttam. III. (Ism. Kispalóc)	112
<i>Szekfü Gyula</i> : Bethlen Gábor (Ism. —y.)	115
<i>Móricz Pál</i> : A magyar királyi honvéd (Ism. —ő.)	119
<i>L. Gehre</i> : Die deutsche Kräfteverteilung während des Weltkrieges (Ism. <i>Suhay Imre</i>)	120
<i>W. Brenken</i> : Kavallerieverwendung nach den aus der Kriegsgeschichte zu ziehenden Lehren (Ism. S—y.)	122
<i>M. Ehn</i> : Die Schlacht an der Schwechat (30. Okt. 1848) (Ism. P—y V.)	125
<i>Die Kavallerie</i> : 1928. évf., 9., 10. sz. (Ism. Sz.)	126
Pótlás	129
<i>Soós Elemér</i> †	150

Szerkesztőség: Budapest, I., Böszörményi-út 5/B. V. 2.

Kiadóhivatal: Budapest, IV., Váci-u. 58. Tiszti Kaszinó könyvtára.

A kiadásért felelős: Gyalóka Jenő.

XXX. ÉVFOLYAM.

HADTÖRTÉNELMI
KÖZLEMÉNYEK

ÉVNEGYEDES FOLYÓIRAT

A MAGYAR
HADI TÖRTÉNETIRÁS FEJLESZTÉSÉRE

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
HADTÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁNAK ÉS
A M. KIR. HADTÖRTÉNELMI LEVÉLTÁRNAK
MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTI

GYALÓKAY JENŐ

II. FÜZET.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
BUDAPEST, 1929.

TARTALOM

	Lap
<i>Jurkovich Emil</i> : Zólyomlipcse várának és uradalmának története (2. közlemény)	155
<i>Dr. Pogrányi-Nagy Félix</i> : A rányi „Hradiszkó“	169
<i>Janicsek István</i> : Ósmagyar hadügy öt keleti kútfő alapján	175
<i>Szász Ágost</i> : Egy szerb zászlóalj foglyulejtése 1914-ben	185
<i>Sajó János</i> : Egy magyar csoport szerepe Havasalföld meghódításában (1916)	188

Tárca

<i>Markó Árpád</i> : Bornstedt porosz ezredes bizalmas küldetése a magyar csapatokhoz, 1745-ban	206
---	-----

Hadtörténelmi Okmánytár

A gyulai végvár kapitulációjának eredeti okmánya, 1694 dec. 21. (Közli: <i>Markó Árpád</i>)	215
Egykorú adatok az 1848-i alsóausztriai hadműveletek történetéhez. (Közli: —y.)	215
<i>Báró Mednyánszky Cézár</i> , az 1848—49-i magyar hadsereg főpapjának emlékezései a szabadságharcról. (2. és bef. közl.) Közli: <i>Dr. Óvári-Avary Károly</i>	227

Hadtörténelmi Irodalom

<i>Csengery Antal</i> iratai és féléjegyzései (Ism.: —x—)	242
<i>A háborús felelősség</i> . 1928. évf. 1., 2. sz. (Ism.: Kispalóc)	244
<i>Max Freiherr v. Pitreich</i> : Lemberg, 1914. (Ism.: <i>Horváth László</i>)	250
<i>Colmar Freiherr von der Goltz</i> : Denkwürdigkeiten (Ism.: <i>Suhay Imre</i>)	255
<i>M. v. Gallwitz</i> : Meine Führertätigkeiten im Weltkrieg, 1914—1918. (Ism.: <i>Suhay Imre</i>)	254

Szerkesztőség: Budapest, I., Böszörményi-út 5/B. V. 2.

Kiadóhivatal: Budapest, IV., Váci-u. 58. Tiszti Kaszinó könyvtára.

A kiadásért felelős: Gyalóky Jenő.

XXX. ÉVFOLYAM.

HADTÖRTÉNELMI
KÖZLEMÉNYEK

ÉVNEGYEDES FOLYÓIRAT

A MAGYAR
HADI TÖRTÉNETÍRÁS FEJLESZTÉSÉRE

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
HADTÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁNAK ÉS
A M. KIR. HADTÖRTÉNELMI LEVÉLTÁRNAK
MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTI

GYALÓKAY JENŐ

III. FÜZET.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
BUDAPEST, 1929.

TARTALOM

	Lap
<i>Jurkovich Emil</i> : Zólyomlipese várának és uradalmának története (3. és bef. közl.)	258
<i>Gyalóka J. Jenő</i> : Bethlen Gábor mint hadvezér (1. közl.)	288
<i>Markó Árpád</i> : A tavarnoki kuruc zsákmányolás és az egerszegi harc. (1710 febr. 11., 13.)	351
<i>Kratochvíl Károly</i> : Emlékezés a székely-hadosztályról (1918., 1919)	354

Tárca

<i>Kovács József</i> : Emlékeim a világháborúból. (A Csobános-völgyben.)	566
--	-----

Hadtörténelmi Okmánytár

Egykorú adatok az 1848-i muraközi hadjárat történetéhez	376
---	-----

Hadtörténelmi Irodalom

<i>Nagy Miklós</i> : A Ghyczyek a magyar nemzet történetében (Ism. Sz.)	580
<i>Sebestyén József</i> : Székesfehérvár felszabadulása a török uralom alól, 1688 május 19. (Ism. —X.)	582
<i>Die Kavallerie</i> : 1929. évf. 1—6. sz. (Ism. Sz.)	585

Szerkesztőség: Budapest, I., Böszörményi-út 5/B. V. 2.

Kiadóhivatal: Budapest, IV., Váci-u. 58. Tiszti Kaszinó könyvtára.

A kiadásért felelős: Gyalóka J. Jenő.

XXX. ÉVFOLYAM.

HADTÖRTÉNELMI
KÖZLEMÉNYEK

ÉVNEGYEDES FOLYÓIRAT

A MAGYAR
HADI TÖRTÉNETÍRÁS FEJLESZTÉSÉRE

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
HADTÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁNAK ÉS
A M. KIR. HADTÖRTÉNELMI LEVÉLTÁRNAK
MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTI

GYALÓKAY JENŐ

IV. FÜZET.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
BUDAPEST, 1929.

TARTALOM

	Lap
<i>Dr. Czímer Károly: Az 1282-i hódi csata helye és lefolyása</i>	385
<i>Gyalóky Jenő: Bethlen Gábor mint hadvezér (Második és bef. közl.)</i>	417
<i>Dr. Czobor Alfréd: Új adatok Eger várának 1710-i történetéhez</i>	464

Tárca

<i>Scheff Károly: Skulthéty László zászlótartó</i>	497
<i>Tóth: Zoltán: A Zechenter-család</i>	499

Hadtörténelmi Okmánytár

<i>Gróf Schmidegg Kálmán (Br. Mednyánszky Cézár emlékirataiból közli Dr. Óváry-Avary Károly)</i>	503
<i>Hatvani Imre jelentése az oláhok elleni támadásáról (1849 május 19.)</i>	511

Hadtörténelmi Irodalom

<i>Divéky Adorján: A Lengyelországnak elzáróított 16 szepesi város visszacsatolása 1770-ben (Ism. —y.)</i>	516
<i>Gottl Jenő és Mojzer László: Hadseregünk ellátása a világháborúban. II. (Ism. Suhay Imre)</i>	517
<i>Gerbert Károly: A kassai VI. hadtest harcai 1914. aug. 25—30. (Ism. Gabányi János)</i>	521
<i>Dr. Bokor Ignác: A trencsényi csata, 1708 aug. 5. (Ism. M. Á.)</i>	522
<i>Dr. Kolosy Lajos: A nagykunsági brigadéros (Ism. —x—)</i>	524
<i>Ludovikás Levante: VIII. évf. (Ism. Sz.)</i>	525
<i>Cochenhauseu: Gneisenau (Ism. Suhay Imre)</i>	528

Szerkesztőség: Budapest, I., Böszörményi-út 5/B. V. 2.

Kiadóhivatal: Budapest, IV., Váci-u. 58. Tiszti Kaszinó könyvtára.

A kiadásért felel: Gyalóky Jenő.

K É R É S.

Ujból kérjük a tisztelt dolgozótárs urakat, hogy munkáikhoz azoknak kb. $\frac{1}{10}$ részére terjedő *kivonatát* is szíveskedjenek csatolni, hogy azt — németre fordítva — a külföldre menő cserepéldányokhoz mellékelhessük.

Géppel, vagy legalább is tintával, egyforma papírlapokra, olvashatóan írott és lapszámozott dolgozatokat kérünk. Ceruzával dirib-darab papírokra írott cikket nem fogadunk el. Nem fogadunk el továbbá olyan dolgozatot se, amelynek közlését határidőhöz köti a szerző.

A Magyar Tudományos Akadémia helyesírási szabályai kötelezőek.

A szerkesztőség.

DUNÁNTÚLI EGYETEMI NYOMDÁJA
— PÉCSETT —

